

הא צבריא גיכ לאנכ
על ר' מאיר ודויק א
וכן פירשתי הא דאמר
אצורה ומי רגלים
בתרווייהו ולואה אסור
לחומרך כפפיקא דאר
אלא כנגד עמוד רי
וכדאמר

הלכה ט"ז ויר

נ"ב סנהדרין דף כ

הלכה יט וכשו

ומתנ

קיצר רבינו וזפיה

בו למלאת

הא אם שזה בדרך ו

התפלל חוז ומתפלל

שהיה אמוס איש ל

התפלה רק להשלים אי

בזמנה וכן משמע דבר

רבינו בלשון כתקנתה.

לפיל פ"צ הלכה א' ו

שתקט ו

הלכה ד ידיו ע

יעוי' לקמן בהלכות

ג' כריכות ויק

הלכ כמו שכתב ריש

והיו הדברים האלה פ

ו

הלכה יד ומחז

נ"ב כדאמר וליחל ל

מנחה עד ששקעה החמה ונראה דזה רק אי נימא תפלות
אבות תקנום ואם כן לריך להתפלל למחר משום תפלות אבות.
אבל אי נמא דתפלות כנגד תמידים תקנום. אם כן עבר יומו
בטל קרבנו. ובאמת קיי"ל בתרווייהו וכמו דאמרו תניא כוותיה
דריב"ח תניא כוותיה דריהב"ל. והיינו דזמני תפלות תקנום
כנגד קרבנות וכפי זמן הקרבנות ובכ"ז אבות תקנום וכן כתב
רבינו כאן דכנגד תמידים תקנום. ובהלכות מלכים כתב דאבות
תקנום. ואם כן איש מה דאמר בדרך כ"ח אמר ר' יוחנן
הלכה מתפלל אדם של מנחה ואח"כ מוספין משום דתדירא.
אף ע"ג דמנחה יש לה תשלומין ושל מוספין אין לה תשלומין
בכ"ז שבר מלוא בזמנה ליתליה כו' תנא מיניה מ' זימני כו' חדת
הי לי משום דמספקא לי בר' יהושע בן לוי דאיהו סבר
דתפילות כנגד תמידין תקנום ואין לה לשל מנחה תשלומין
משום דעבר יומו בטל קרבנו ודויק. והוי סתם דמשנה ומחלוקת
בברייתא ור' יוחנן לבדו סובר דהלכה כסתם יצוי חדושי רשב"א
צ"ק דף ק"ב ודויק.

הלכה יא ויש מי שמורה שאין עושין בצבור כן
בדי שלא יטעו

בזה אתי שפיר השמועה בפרק אין עומדין בפלוגתא דרב
הוגא ורב אסי בטעם באמלעית דרי"א אמר אמלעיות
אין להם סדר והפירוש הפשוט כרש"י ואם דלג ברכה אחת
ואח"כ נזכר בה אומרה אף שלא במקומה וא"כ פליגא על
משנתנו דאמר מתחיל מתחלת הברכה שטעה זה והגמ' מקשה
לרב הוגא ולא לרב אסי ומה אתי שפיר דלשנות הסדר של
הברכות כמו אם דלג רפאט ויאמרנה אחר ברכת השנים אם
בשליח לצור שמתפלל לפני הצבור כמו דמיירי משנתנו בעובר
לפני התיבה יטעו ויאמרו דהסדר הוא כך לכן מתחיל מתחילת
ברכה שטעה אבל ביחיד המתפלל אומרה בדילוג אם טעה ולא
חייש לשמא יטעה בזה שהוא עלמו יודע שבשגגה דלגו לכן
לא קשה אבל לרב הוגא מקשה דלחזור לאתה תוקן לא שייך
למיפלג בין לצור ליחיד וברור. ומה השבתי בתשובה דלא
העטי' בנאנסו ולא קראו בשני בשבת בס"ת שלא יקראו
למחר בשלישי משום דבלצור לא משניקן הכדר ואפי"ג דהיו
שלשה ימים בלא תורה על כיו"צ אמרו בירושלמי פ"ק דמופ"ק
גבי ל"ן מוטב שתתקלקל לשעה ולא שתקלקל לשולם והארכתי
בזה ואכ"מ.

פרק ד

(פתיחה) כתב הרמב"ם דשקלים סדר רבינו הקדוש אחר פסחים שכן נסדרו בתורה ע"כ. ונ"ל שר"ל שפרשת שקלים כ"י תשא קודם לפרשת המועדות שבפרשת אמור וזה הטעם ג"כ ביומא שהקדים לסוכה כמ"ש שם בס"ד. אלא שהקדים שבת ועירובין מפני קדימתו במעלה וכו' ופסחים הואיל והיא סמוכה לשבת וגם מצוה ראשונה על ידי משה רבינו עליו השלום כמ"ש שם בס"ד [והיא בפרשת בא הקדומה לכי תשא] ואף על

פ"א א באחד באדר משמיטין על השקלים. בית דין שולחים בכל ערי ישראל ומכריזין שיבאו שקליהן. לפי שנאחד בניסן נרץ להביא קרבנות נזור ממרומה חדשה, דכתיב (במדבר טו) זאת עולם חדש נחדשו למדשי השנה, חדש והנא קרנן מרומה חדשה, וילפינן חדשי השנה דהכא, מראשון הוא לכם למדשי השנה (שמוס י), הלכך מקדימין שלשים יום דהיינו מאחד נאדר להכריז שיבאו שקליהם: ועל הבלאים. מכריזין

מסכת שקלים

פרק א א פָּאָהַד פְּאָדֵר מְשִׁמִּיעִין
עַל הַשְּׁקָלִים וְעַל הַבְּלָאִים.

התקינו שיהיו מסקירין כל השרה. דהפקר בית דין הפקר: ג במדינה. בירושלים. והיו ממליפין מחלית השקל לנשים שמתאים כל אחד ממטבע מדינתו ואינו יודע כמה מהם יוצאים למחלית השקל: ישבו במקדש. לפי שהיה הזמן מתקרב היו יושבים במקדש כדי שימהרו להביא. ורמב"ם פירש, שכל ערי ישראל קרוין מדינה, ונעשרים ותמשה נזו היו יושבים במקדש בירושלים: התחילו למשכון. מי שלא הביא שקלו: את מי ממשכנין ליום. לאפוקי ממאן דאמר שאין ממשכנין את הל"ס דכתיב (שמוס ל) כל העובר על הפקודים מנן עשרים שנה ומעלה, ול"ס לא היו נמנים מנן עשרים שנה: אב"ד לא נשים. ונתנו א"ש טופל נפשו (טס) כתיב, ולא אשה: ולא עבדים. דאין עבדים חייבין אלא במצות שנשים חייבות: וקבנים. אפילו הביא שמי שערות והוא פסות מנן עשרים: שוב אינו פוסק.

קאי ארישא דמשמיטין על הכלאים ומני השמא דאעפ"כ יוצאין גם כן וכמ"ש הר"ב: ב שיהו מסקירין. פירש הר"ב דהפקר בית דין הפקר. דכתיב (פולא י) כל אשר לא יבא [לשלח ימים בעלת השמים והזקנים] יחרס [כל רשות]. בירושלמי דהכא ובבבלי ריש פרק עשירי דינמות [פט:]: ג שלחנות. שלחן שס לשולחן שלפני השולחני שמקבל עליו וכן קורין החלפני שולחני בכל המשנה. רמב"ם: במדינה. פירש הר"ע בירושלים וכן פירש רש"י ברש פ"ד דר"ה. ושם כתב הר"ב גם כן ב' הפירושים וכן ברפ"ב דמחלתין אכל בפ"ג דסוכה משנה י"ג ומ"ח פרק ו' דמיר השמיט פירוש הרמב"ם. ומינא כוומיה דרש"י ומינא כוומיה דהרמב"ם. כוומיה דרש"י בטוטה פ"ז משנה ו' ברכת כהנים מ"ד במדינה אומרים אומה ג' ברכות ובמקדש ברכה אחת וכו' והדעת מוכרעת ככרנא לומר דלענין נשיאות כפיס

עוֹבְרֵי עֲבֵרָה י"א, הֵיוּ עוֹקְרִין וּמְשַׁלְּיָבִין עַל הַדְּרָכִים י"ב, הִתְקִינוּ שִׁיחֵהוּ מִפְּקִירֵין קָל הַשְּׂדֵה פְּקֵה: ג בְּתַמְשָׁה עֶשֶׂר בּוֹ, שְׁלַחֲנוֹת הֵיוּ יוֹשְׁבֵינָה י"ב בְּמִדְיָנָה י"ב בְּעֶשְׂרִים וְתַמְשָׁה, יֵשְׁבוּ בְּמִקְדָּשׁ. מְשַׁלְּשָׁבוּ בְּמִקְדָּשׁ, הִתְחִילוּ לְמִשְׁכָּן י"א. אֶת מִי מְמַשְׁכְּנִין, לְיָמִים וְיִשְׂרָאֵלִים, גְּרָמִים וְעֹבְדִים מְשַׁחְרָרִים, אֶבֶל לֹא נָשִׁים וְעֹבְדִים י"ב וְקִטְנִים י"ב. קָל קָטָן שֶׁהִתְחִיל אָבִיו לְשַׁקֹּל עַל יְדוּי"א, שׁוֹב אֵינוֹ פּוֹסְקִים.

תשובת רבי פסקים עקיבא איגרא

שו"ת רע"א - מהדורא קמא, סי' ט

גם לא מלינו דעשה שטוב בכל קודם לעשה שאינה טוב בכל, וכדי בברכות (דף כ"ו) כיב לפניו שני חפלות מנחה ומוסף מנחה קדים לחזיר, ולא לקיט כטעם דמנחה טוב בכל דנשים חייבות בחסלכ ומוסף אינה טוב בכל, דלכאורה נראה דנשים פטורות במצות מוסף פיון דנשים לא היו שוקלות אין להם חלק בקרבנות לינור וכ"מ בח' בשמים ראש ס' פ"ט ט"ש :

בשמים ראש פט

ונשים כטורות מספילת השפין / דואת הפלה אינה נאה, לא משום זכר לחיוב הקרבנות, ואשה לא היקה שוקלת / ואין להם חלק בקרבנות נזור, אכל כנר נהנו

תורה תמימה - חומש שמות פרק ל' אות כב

דגים פטורות מחטלה כחמסין, משום דכיון דחטלה זו עיקרם בזה לזכר לזכרון מוסף, וקרבן זה נעשה ממשות שקלים, ומכיון דגים לא נחייבו בשקלים ואין להם חלק בקרבן מוסף לכן פטורים מהחטלה כבאה במקום קרבן זה, והוכחו דבריו בחושי ר"ע אינר לאו"ח סי' ק"ז, ונפ"י לדעת הרב"ב, והאגור ורזקא והגר"א [ע"ד הירושלמי] דפתות מן עשרים ספור מהחטית השקל, א"כ לפי כסברא בג"ל אין להם חלק בקרבן מוסף ומחילה פטורין מחטלה מוסף, ויהי"ב מזה עוד לפי מה דקיי"ל כל הפסור מן הדגרי אינו מו"זא אחרים ידי חובתן, א"כ אין לאיש פחות מן עשרים לעטור לפי חייבה בחטלה המוספין להו"זא את הכטור, והוא דבר חדש ונסלא מאוד, ונ"ע רב.

ודע לדעת המנב"ם ורמב"ן חוב שקלים מחיל מן י"ג שנה ויום אחד ככל מעת הכתוב, ופ"ל דאש"ם נכסיו כן כחיג מן עשרים אך יש כחיג בתרומה אדנים, משא"כ נכסיו הקודם דאירי בתרומה הקדושה ולא כחיג מן עשרים חייב מן י"ג, אכל כרע"ב פ"א מ"ל דשקלים וסגל הכתוב ורזקא הגדול (סי' רנ"ב) וכג"ל בירושלמי שקלים פ"א סי' ס"ל דכדוב הוא מן עשרים ולמעלה כפסוח הכתוב מן עשרים סגס דקאי על כל עין פרטו זו, ולדעת הגר"א ק היא דעת בירושלמי, וחדוש על הכו"ס שסגי על כרע"ב בזה ולא העיר שדעת כמה מן הראשונים כן הוא. ויש לכסיר נ"מ במתקנת זו לדינא בזה"ל לפי מה"כ בשו"ת בשמים ראש המיוחס להרא"ם סי' ס"ט

ענת ג רבי יצחק אלחנן - שו"ת באר יצחק סימן כ'

שנ"כ, כי בן גס מוסף שנ"כ וגם חייבות, וכן מוכח ממשימת הפוסקים דגים חייבות בחטלה ולא חלקו בין מוסף לשארי חטלה.

אמונם הכל"ה (רפ"ד דברכות) כחז דגים פטורי מחטלה מוסף לפי דהוי מ"ע שזמן גרמא, אך חז"ל חייבין בחטלה לפי דרמתי ניהו כמבואר דברכות (דף ב'), א"כ מוסף דאוינה רחמי (כמ"כ רבינו יונה) גשים פטורות דהוי חז"ל, ומנחה קודמת משום דיש לה שמי מעלות א' דהוי שיה בכל ב' דהדירס עכ"ל ע"ש, ולדבריו דמנחה שנ"כ חשבו מעלה ונכטורפ למדיר יאליס כחו, א"כ איך פשטו בנזחים שם מריו"ח הג"ל דהדיר [לנדון עדיף ממקדש, וע"כ מוכח דאין שום חשיבות כלל לשנ"כ, ולפי מה"כ באמת להוכיח מריש יבמות דיש מעלה לשנ"כ לרחות לאינו שנ"כ וכש"כ לקדם כנ"ל, מחילה מוכח מנזחים הג"ל דגים חייבות במוסף דל"כ איך פשטו מריו"ח הג"ל למדיר ומקודש, הו"ל שאני החם דל"כ שנ"כ וע"כ מוכח כנ"ל, לכן העולה מכ"ז כ"ל להלכה דאם לא ימנח אח"ז לכתפלל נזכר יתפלל עכשו מוסף עמהם ואח"כ יתפלל שחרית, ודברי אלה נזכרים לענין שנה ויו"ט שגם בשחרית אינו מתפלל רק ז' ברכות, אכן בימות החול כמו ברי"ח וחוב"מ עדיין יש לזון כיון דבשחרית מחפלל י"ח שלימות, ונמוסף רק ז' ברכות, אפשר שמחמת זה מקרי חטלה שחרית גשם מקודש נגד מוסף, א"ל יידו.

יצחק אלחנן כהרב מוכרי"א זצ"ל חופ"ק באוהרדק.

וראיתי בתשובת ר' עקיבא אינר זצ"ל (סי' ט') שהביא ירושלמי דמוף מגילה דמנחה קודמת להפילין משום דמנחה נשנה ויו"ט, וכתיב שם דיכולים לפרש סונחה דמשום דמנחה נשנה ויו"ט גשים חייבות במנחה, א"כ הוי ששם כסוה בכל, ומפילין אינם ניהגוה בשנת ויו"ט וגשים פטורית דהוי עשה שאיט שיה בכל, ועשה דסוה בכל קודם לעשה דאינו שום בכל, אך הוא ז"ל פקפק שמה דלא מצינו בשום מקום דעשה דסוה בכל יהי קודם מאינו שיה בכל, גם אוכיה מהא דברכות (דף כ"ז) הוי לפניו שתי חפילות מנחה ומוסף מתפלל מנחה קודם דהדיר קודם, ולא אמר כטעם משום דמנחה הוי שיה בכל ומוסף אינו שיה בכל, דגשים חטורי מחטלה מוסף כמ"כ בהשמים ראש משום דגשים לא הוי שוקלה לא ה"ל להם חלק בקרבנות נבד, אע"כ דאין בזה מעלה קדימה, עכ"ל שם.

ועיקר מה"כ הגאון הג"ל דגים פטורות מחטלה מוסף לפי שלא הוי שוקלה, לא נהירא לי, דאיך חקקה גמי מצי דאימחא במנחה (דף כ"א ע"ג) דאמר ר' יהודה בעידן בוכרי ביננס כל כהן שיקל אינו חוטא, כי עפ"י דין פטורים מהם משקלים וכמו כן לויים כמ"כ בשעה"מ (בפ"א מה' שקלים) וכן קטנים [הפחותים מן כל] כמבואר בשקלים (פ"א מ"ג וע' ברטורה שם) דפטורים, אלו כהנים ולויים וקטנים שחיי דאחו לכלל חיונא עכ"ל הקשה ואף דנימח דקטנים שאני דאחו לכלל חיונא עכ"ל הקשה מככנים ולויים, אע"כ מוכח דאף חפילה המוסף חלי, בשקלים כלל א"כ אין שייך להקדים חפילה מנחה משום

החליל פרק חמישי סוכה גג.

ביעי ואמרי לה בארבעה בעי תניא אמר ר' יהושע בן חנניה כשהיינו שמחים שבתות בית השואבה לא ראינו שינה בעיינינו כצד שעה ראשונה תמיד של שחר משום לחטלה משום לקרבן מוסף משום לחטלה המוספין משום לכית המדרש משום לאכילה ושתיה • משום לחטלה המנחה משום לחטלה של בין הערבים מכאן ואילך לשמחת בית השואבה אינו, והאמר רבי יוחנן *שבעה שלא אישן שלשה ימים מלקח אורו וישן לאלתר אלא הכי קאמר לא מעמעו טעם שינה דהוה מעמעמי אכתפא דהרודי: חמש עשרה מעלות: אמר ר'יה

משלחן ערסמן ומוליחן אוחו למקום שמחוקק שם: שני גדליה. של שמי ידו ונשטן עליהן עד שזוהה וטעק אה הרגפה לקיים מה שנאמר כי רע עבדך את אגמיה (מלאך ק): וזו קידה האמורה בכתובים דאמר מר"ם קידה על אפיס אין לו להשפוט להגיע לארץ גופו אלא פניו בלבד

מלאים יין ואין היין נשפך: רבי יהושע בן חנניה מן הל"ס המשוערים היה כאלמר פערין (דף ט:): וכע' הלך ר"י ק גרנדא לפיכך אה ר' יהושע ק סגמיה סגמיה דלמות: פלקין אותה. שנסת לשוא ומשעה שאלת שטעה מפיו הרי הוא כשעט על העמוד של אפי שוהל של דבז שאף זה נשטת על דבז *שלי אפשר ובכשטת (דף ט:). חק דהייט שטעמ שול וחיכיס על וזנה מסום ונען שהתח ט: בשעה שברה רוד שיתין. ולא פירעל ליה שמשעת ימי ערשית נבאלו ולי פפרל ליה שמה

י' וינדבר יהוה אל משה ואמר: י' כי תשא
את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתתו
איש בקר נפשו ליהוה בפקד אתם ולא
יהיה בהם גגף בפקד אתם: י' זהו ויתנו
כל העבד על הפקדים מחצית השקל
בשקל הקדש עשרים גרה השקל מחצית
השקל תרומה ליהוה: י' כל העבד על
הפקדים מבין עשרים שנה ומעלה יתן
תרומת יהוה: י' העשיר לא ירבה והדל
לא ימעיט ממחצית השקל לתת את
תרומת יהוה לכפר על נפשתיכם: י' ולקחת את כסף הכפרים
מאת בני ישראל ונתת אתו על עבדת אהל מועד והיה לבני

י' ומליל י' עם משה למימרו י' ארי
תקבל ית חשבון בני ישראל למניניהון
יתנון זכר סקון נקשה קדם י' כד
תמני יתהון ולא יהי בהון מותא כד
תמני יתהון י' דין יתנון קל דעבר על
מניניא סלגות סלעא בסלעי קודשא
קסרין קעין סלעא סלגות סלעא
אסרשוותא קדם י' י' כל דעבר על
מניניא מכר קסרין שנין ולעלא יתן
אסרשוותא קדם י' י' דעחיר לא יסגי
ודמסקן לא יוער מסלגות סלעא למתן
ית אסרשוותא קדם י' לכסרא על
נקשתיכוון י' ויתסב ית קסף בסודיא
מן בני ישראל ותתן יתה על סלחון
משכון ומנא ויהי לבני ישראל לדקרנא

חודרות אהרן
כ כי תשא את ראש בני ישראל. כמחצית סלעא כמחצית סלעא
נ עשרים גרה. כמחצית סלעא כמחצית סלעא.

רש"י

על נפשותיכם, שהקרנות לכפרה הם נאים. והשלישית היא תרומת
המשכן, כמו שגא' (והטעם לה) כל מרים תרומת כסף ותעשה, ולא
היתה יד כלם שזה נה אלא איש איש מה שנדעו לט: (טו) ונתת
אותו על עבודת אהל מועד. למדת שנתנו למנוחם נחמלת
נדנת המשכן אחר מעשה העגל מפני שזכנו בהם מגסה, כמו
שגא' (והטעם לה) ויגוף ה' את העם. משל לאלף החריכה על בעליה
שנסל טה קצר, ומשפסק אמר לו לרועה נבקשה מתך מנה את
לאני ודע כמה נותרו בהם, להודיע שהיא חריכה עליו. וא"ל לומר
שהמנין הזה הוא האמור בעומש הפקודים, שהרי נאמר ט ומדד
א ה' ב' אחד לחדש השני, והמשכן הוקם באחד לחדש הראשון, שגא'
(והטעם ט) ביום החדש הראשון באחד לחדש חקיס וגו', ומתמנין
הזה נעשו האדנים משקלים שלו, שגא' (והטעם ט) ויהי מאת ככר
הכסף לקח וגו'. הא למדת ששמים היו, אחת נחמלת נדנתן אחר
יוה"כ בשנה ראשונה, ואחת בשנה שנייה באייר משחוקם המשכן.
וא"ל, וכי אספר שנשניהם היו ישראל שיש שש מאות אלף ושלשת
אלפים וחמש מאות וחמישים, שהרי נכסף סקודי העדה נאמר כן,
ונחומש הפקודים אף ט נאמר כן (ומדד א ט) ויהיו כל הפקודים
שש מאות אלף ושלשת אלפים וחמש מאות וחמישים, והלא נשתי
שנים היו, וא"ל שלא היו נשעת מנין הראשון בני י"ט שנה שלא
נמנו וכשניה נעשו בני כ'. תשובה לזכר, אלא שנות האנשים בשנה
אחת נמנו, אבל למנין יציאת מצרים היו שתי שנים, לפי שלציאת
מצרים מנין מניסן, כמו ששנינו במס' ר"ה (פ"א מ"א) ונצנה המשכן
בראשונה והוקם בשניה שנחחדשה שנה באחד בניסן, אבל שנות
האנשים מניין למנין שנות עולם המחילין מתשרי, ומלאו שני
המנינים בשנה אחת ז, המנין הראשון היה נחשרי לאחר יוה"כ,
שנחלצה המקום לישראל לטוב להם ונלעוו על המשכן, והשני באחד
באייר: על עבודת אהל מועד. הן אדנים שנעשו ט:

(יב) כי תשא. לשון קבלה א, כהרגומו, כשהחטון לקבל סכום
מינס לדעת כמה הם ב, אל המנס לנגולת, אלא יתנו כל אחד
מחלים השקל וממנה את השקלים ותדע מנינס: ולא יהיה בהם
גבה. שהמנין שולט ט עין הרע והקצר נא עליהם, כמו שזכרנו
במי דוד (שמאל כ ט): (יג) זה יתנו. הראה לו כמין מטבע של
אש ג ומשקלה מחלית השקל, ואמר לו כמה יתנו: העובר על
הפקודים. דרך המונין מעבירין את הנמנין זה אחר זה, וכן כל
אשר יעבור תחת השכט (ויקרא כ ט), וכן חטורנה האלן על ידי
מונה (ויחיה ג ט): מחצית השקל בשקל הקדש. נמשקל השקל
שקנתי לך לשקול ט שקלי הקדש, כגון שקלים האמורין כסרשת
ערכין ושדה אחוזה: עשרים גרה השקל. עכשיו סירש לך כמה
הוא: גרה. לשון מעה, וכן נשמואל ינא להשחחוח לו לאגורה ד
כסף וככר לחס (שמאל א ג ט): עשרים גרה השקל. שהשקל
השלים ארבעה זורים, והזון מחמלתו חמש מעות אלא נלא והוקיסו
עליו שחוח ה והעלוהו לשש מעה כסף, ומחלית השקל הזה
שאמרתי לך יתנו תרומה לה: (יד) מבין עשרים שנה ומעלה.
למדך כאן שאין שחוח מנין עשרים יונא לנצח ונמנה בכלל אנשים:
(טו) לכפר על נפשותיכם. לפי שרמו להם כאן שלש תרומות, שנכתב כאן
תרומת ה' שלש פעמים, אחת תרומת אדנים שמנאן כשהחלילו
לנדנת המשכן, שנתנו כל אחד ואחד מחלית השקל ועלה למאת
הככר, שגא' (והטעם לה) וכסף סקודי העדה מאת ככר, ומתם נעשו
האדנים שגא' ויהי מאת ככר הכסף וגו' (טס טס ט). והשנית אף
היא ע"י מנין שמנאן משחוקם המשכן, הוא המנין האמור נחמלת
חומש הפקודים (ומדד א ט) באחד לחדש השני בשנה השנייה, ונתנו
כל אחד מחלית השקל והן לקטת מהן קרננות זכור של כל שנה
ושנה, והשוו בהם עניים ועשירים, ועל אותה תרומה נאמר לכפר

עיקר שפתי חכמים

א מנאן לא שש שנת שאל ולא מנאן כרמה כמו ישל טרעה: ב דלא חפרש שחוט אחר המנין את מ"י שקליהם ע"י וי' זה מחסלה שלא חשטו כהן עין הרע וזגן יהי הכסף (לדרש: ג דין
דכתיב וי' שרמו לו על דבר הנחלה לנין: ד לאגורה לשון מעה: ה ועשרים גרה היה קודם חוקם ואס"כ היה כ"ד מטות: ו לא לכפרה על חטאים דמה סידן כפרה אלא מנין: ז ואין יחלס
לכל כלל שנה אלא עד ר"ה ואס"כ אימון שטלחו קודם ר"ה כשכל ר"ה של כלל שנה:

רבי צבי פסח פרנק - מקראי קדש, פורים

סימן י

סחות מבן עשרים אם יכול לעבוי לפני התיבה במוספים ואם חיוב תפלת המוספים תלוי בחיוב נתינת מחצית-השקל

העיר ידידי הרה"ג רמ"ל שחור על זה שלא נהגו להקפיד שפחות מבן עשרים לא יהא שליח צבור במוספים, כי בספר "תורה-תמימה" (פרשת כיתשא) כתב: "לפי מה שכתב בשו"ת 'בשמים-ראש' (הובא בחדושי רעק"א או"ח סימן קו) דנשים פטורות מתפילת המוספין, משום דתפלה זו עיקרה באה לזכר קרבן מוסף וקרבן זה נעשה ממעות שקלים, ומכיון שנשים לא נתחייבו בשקלים ואין להם חלק בקרבן מוסף, לכן פטורות מהתפילה הבאה במקום קרבן זה. לפי"ז לדעת החנוך, הרע"ב, הרוקח והגר"א דפחות מבן עשרים פטור ממחצית-השקל, אי"כ לפי הסברא הנ"ל אין להם חלק בקרבן מוסף וממילא פטורים מתפילת מוסף וכו', אי"כ אין לאיש פחות מבן עשרים לעבור לפני התיבה בתפילת המוספין להוציא את הצבור".

ויש ללמד זכות על המנהג שלא להקפיד על זה, כי מלבד שעל עצם שיטת היחנוך הרע"ב שפחות מבן עשרים פטור ממחצית-השקל, הפוסקים חולקים על זה, ודעת הרמב"ם והרמב"ן דמבן י"ג ומעלה שהוא בכלל איש' חייב במחצית-השקל ככל מצות התורה, וס"ל שהפסוק דכתיב 'מבן עשרים' בתרומת אדנים הוא דכתיב, משא"כ בפסוק הקודם דאיירי בתרומת הקרבנות ולא כתיב 'מבן עשרים' חייב מבן י"ג. (עיין 'תוס' יו"ט" ר"משנה-ברורה' סימן תרצד ס"ק ה'.)

אם הפטורים משקלים מתכפרים בקרבן צבור

גם עצם ההנחה של ה"בשמים-ראש" שחיוב תפלת המוספים תלוי בחיוב נתינת מחצית-השקל, הגר"י אלחנן ("באר-יצחק" או"ח סימן כ) והגר"י העליר ("עמודי-אור" סימן ז) חולקים על זה הוכיחו שאין כפרת הקרבנות תלויה בהשתתפות בשקלים, שאף הפטורים ממצות שקלים מתכפרים בקרבנות הצבור, וראיה מבן-בוכרי דס"ל (שקלים פ"א מ"ד) "דכל כהן שאינו שוקל אינו חוטא", והיה שלויים פטורים מלשקול לבן-בוכרי, דכתיב כל העובר על הפקודים מבן עשרים שנה ומעלה, ולויים לא היו נמנים (עיין רע"ב שם מ"ג ד"ה את מי ממשכנין, ובתו"ט מ"ד ד"ה כל) וכי כהנים ולויים פטורים מתפילת המוספים, הרי בהדיא אמר רבי יהושע בן חנניא [שהיה לוי] בסוכה (דף ג ע"א) "משם לתפלת המוספין", וע"כ שאין חיוב תפילת המוספין תלוי בחיוב מצות נתינת מחצית-השקל אלא בכפרת הקרבנות וגם הפטורים ממצות שקלים מ"מ מתכפרים בכל קרבנות הצבור כמו סרו של כהן גדול שבא משלו, ומ"מ אחיו הכהנים מתכפרים בו, ובהדיא אמרינן בשבועות (דף ח) בשעיר הפנימי שמכפר על טומאת מקדש וקדשיו, דכתיב לכל חטאתם כו' ע"ש, ופריך השי"ס אימא יולדת, ומצריך קרא להכי ע"ש. הרי מוכרח דגם נשים דלא נתחייבו בשקלים מ"מ בני כפרה בשעיר ניגהו, אף שכולם באים מתרומת הלשכה.

(1) ובמסנה ברורה סימן תרצד. המ"ב שם הוא על דברי הרמ"א שכתב ואין חייב ליתנו רק מי שהוא מבן כ' ולמעלה וע"ז כתב המ"ב שזהו לדעת הרע"ב אבל התו"ט כתב שהפוסקים חולקים וס"ל דמבן י"ג ומעלה. ומדבריו משמע שפירש בדברי הרמ"א שקאי על תחילת דבריו "שיש ליתן קודם פורים מחצית מן המטבע וכו' זכר למחצית השקל וכו'" ולפי"ז דברי הרמ"א הם רק לשיטת החנוך והרע"ב. אולם בספר "מטה יהודה" כתב לפרש דברי הרמ"א דקאי רק על סוף דבריו שלפני זה דיש ליתן ג' חצאי מטבע וכו' זכר לג' תרומות שנכתב בפרשה ואחת מהן תרומת אדנים ועל זה קאי דברי הרמ"א שאין חייב ליתנו רק מי שהוא מבן עשרים ותרומת אדנים לכ"ע לא היו חייבים אלא מבן עשרים ולמעלה. ובאמת מדויק כן בדברי הרמ"א ועיון לעיל "הרי קדש".

רבי יחיאל הרר - שו"ת עמודי אור, סי' ז

סימן ז ה"ה

נתהפקרו הם נשים חייבות בתפלת מוסף (י"ג גמ' ס"ד ס"ק ד) והנה ראיתי להגאון החסיד יעקבא ז"ל שיש ס"ז ע"ז ח"ל לכאורה נראה דנשים פטורות מהתפלת מוסף, כיון דנשים לא היו שיקלה און להם חלק בקרבנות צבור וי"מ נשים בשמים ראש ע"כ ייספר ה"ה א"ע א"ה, וקנה משמע כן לכאורה דנשים לא שייכי בקרבנות הצבור, מהכ"ה דנשים (ע"ה). דאמרינן קתני יחד דיומא דצבור מה צבור נגרי אף יחד נגרי, פי' י"ל מירי קרבן נשים ע"ש באורך, הכי מנאחר דקרבנות צבור לא שייכי רק לנשים, ולא לנשים, ולכן דייקנן דקתני נגרייהא קרבן יחד וקרבן צבור, ש"מ יחד נמי נגרי, וי"מ לרעו לענין מוספין ש' תשיב. חז"ל דא"כ למוד נשקלים (ג' ח' ד) דלוי' ג"כ לא היו שוקלים דליף מכל העובר ימי חוב' תנחית (כ"א: ד"ה גל) א"כ לוי' ג"כ פטורים מהתפלת מוסף, י"ה נהדיא אמר ר' יעקבא ב"ה [שהי ל"ן] נוסה (ג"ג). חס' לתפלת המוספין, ודוחק לומר דנחנות ריב"ח כריב"ז ריב"ז ס"ל דלוי' חייבים נשקלים, דא"כ ה"י לחכמי להכריע מה א"ח כן נוכרי דוק, וי"ל למימר דהתפלת נדבה שהרי תפלת מוסף אינה נדבה מנה, ונ"ל קשה לומר דה"ע שאין חייבים מ"מ היו מתפללים, כמו נשים שזכרנו על מ"ע ש"מ ג, שהרי כמה פוסקים חולקים צ"ו, [וי"ו חגיגה י: ש"טו ע"ל ל"י הקריבוין] ה"ך נאמת לפענ"ד דא"כ נאגשים ל"ה ה"י שיקלה וי"מ מתקפרים ה"י נ"ס הם נבל קרבנות צבור [כמו ש"ו של ס"ב ש"ה מש"י י"מ ח"ו ה"ה נשים והתקפרים

ז"ן ידגר זה לגר שה"ה נכון וסגורא שה"ה כמה כפרות היו תלויין בקרבנות צבור, א"ו נאמר דנשים לא נהפדו כלל, י"הדיא המרינן נאנתימ (ח. נ) נאעיר הפנימי שוכר על טימאת וקדש וקדשי דכתיב לכל חטאת כ"ע"ש ופריך דנשים אינא ילדת, וינריך קרא לה"י ע"ש, הכי נוכח דנשים נבי כפרה נאעיר ניהו, אף שכל נשים והרווחה הלשכה, ונחמות (כ"א: שקל וטרי הש"ס לענין מליחת קרבני הכהני ח"ה הי"ה לה"ס ומלח של צבור ש"ה מהרווחה הלשכה, ל"ן ניכרי שכהנים ה"ינ' שוקלים, יאחזי ל"ה דני כן לענין נשים, שקרבנותיהם טעונין מלח, ה"ך ינא ומהרווחה הלשכה, יאף שהנאזות חונת קרבנותיהם על נעליהן, וי"ו ה"ה הרבה פניי י"ן, ע"כ ש"ס לה"ס ז"י נבל דני ה"ה מהלשכה דיק, י"ן מיכח עוד דנשים נעלי הקרבן וקרי ק"ן מה"ה דאמרינן נאנח"ס (ד"ה) דאיני נעלים ה"ינ' בקרבנות צבור, ופריש' ש' החוס' (מ"ה וישק) דל"ס שחמו לש"ס יחד הכי ה"ה נעלי, יל"ס ע"ס"ס לא מ"פסול דנעין חזירו דיומא דירי שמימי כפרה כתיבו ע"כ, וא"י ח"ה ה"ה ונשכחה נאעיר לש"ס ח"ה דה"ה נ"ה כפרה ה"ה, ואין ל"ך א"כ וישראל ש"ינ' חייבי עילה כמז"א נאנח"ס ע"ס, ע"כ דנשחמו לש"ס ח"ה נ"ו נעלי דיומא י"מ"ש, [א"כ מה"ה ז"י ראי לחייבם נהפ"ח, וי"ע ש' להפסק נ"ה דה"ה נגרי] (כ"ה) ונאמר דרא"י ה"י לפטור נשים ותפלת דה"י מ"ע ש"מ ע"י נח"ס ינ"י ע"ס, ה"ל שחיבת תפלה תשי' דחזו ניהו, ונהדיא כתיב בפיסקא, ע"י נגרי י"ה (ד"ה). וי"ה ע"ס דתפלת מוסף ל"ה רחמי צבור י"ה פטורת דה"י ע"ע ש"ז.

קהלות זבחים סימן ד יעקב

סימן ד

אי נשים חייבות בתפלת המוספים

הגרעיא ז"ל נהפדו ס"י ע"י נסחפק דלכ"ה נשים פטורות מתפלה כמוסף כיון דאין שוקלות ואין להם חלק בקרבנות המוספים וכוונתו ז"ל דמה מוכח ש"ס פטורות ממלוח הקרבנות מוסף וממילא פטורות נמי מתפלה שהיא במקום הקרבן, ובספר עמודי אור סימן ז' כ"ה דנהי דאינן שוקלות מ"מ מהכפרות הן בקרבנות הצבור כדמוכח בשבועות ד"ח ע"כ נבי שטיר הפנימי דכתיב לכל חטאתם ואקבין ואימא יולדת ע"ש וכן מוכח בזבחים ד"ד דאמרינן דל"ה שייך שינוי נעלים בקרבן צבור לפי שכולם נעלו וכחצו החוס' דאי ישחוב לש"ס נכרי לא מפסול משום דלא מתווייב כפרה כמותו, והשתא אי הנשים אינן מתכפרות בק"ל אכתי משכ"ל בפשיטות שינוי נעלים בק"ל כשחשוב לש"ס נשים וחס' שפיר מתווייב כפרה כמותו א"ע"כ דהמה נאמת מהכפרים בק"ל ומקרי שפיר נעלים אעפ"י שאינן שוקלים כיון דרחמנא ז"י לכו כפרה זכו וכעין דאמרינן ביומא דניא צ"י דרחמנא ז"י לכבדים חלק כפר כה"ג ע"ש. שפטורות [דמ"מ או עבדי מלוח קטנדי] ה"ה כ"ה פוסקים חולקים דזה על ש"טת ר"ה ז"ל א"ע"כ שא"ע"ס שאינו שוקל חייב בהתפלת המוסף משום דש"ס א"ה לכו כפרה בקרבן המוסף, אח"כ עמודי אור.

שהשקלים אינן מספיקים לקרבנות הצבור וכיון הצבור נזקקים לנכות ללורך מלוח בקרבנות אשפר שזכ"ה כיון מחוייבים גם הכבדים וכלוים דעל כל ישראל רמיא חיוב הקרבנות כחובה, ודין שקלים ענין אחר ה"ה שאפילו כשיש נלשכ"ה משנת כ"ה המספיק לכל קרבנות השנה מ"מ חוצה על כל אחד לתת מחצית השקל כדי שיכ"ה הקרבן צבור ממשות של, ומחוייב, זכ"ה פטר רחמנא א"ה הכבדים והלויים דא"כ שיכ"ה ק"ל מממונ, אבל טכ"ס שיקר המלוח שיכ"ה קרבן צבור קרב צמועדו שפיר י"ל דרמיא חיובא גם על הכבדים והלויים כגון כיכ"ה שכל השקלים אינן מספיקים וצ"ח לנכות מן הצבור לא מדין שקלים ול"ל מדין חיוב הקרבנות חובות הצבור כיון גם הכבדים והלויים לריכ"ס להשחוק, ומש"ה שפיר נקרא קרבנות הצבור גם חונת הכבדים והלויים, וכ"ה א"ס ילויי שא"כ לכ"ה כה"ה לריכ"ס לחובות הצבור נשום אופן ואלל כ"ה א"ה נאלל כה"ה כנדרשת לק"ל כ"ה א"ה כ"ה מחוייב ליתנו לצבור כמחיר וכש"ל נמחיר כ"ה מחוייב לחת ג"ה נ"ה מה"ה מלך חיוב הקרבנות החובות ז"ס פ"ה דידכו רמיא.

אבל נשים שפיר י"ל רכמו דפטורות משקלים ה"י פטורים משיקר הנ"ה דהקרבנות כמתוידן ונ"סכ"ן ד"ה כ"ה קרבנות הצבור כן מ"ט ש"ה"ג ד"ה כ"ה צ"ה ואלל צ"ל וכו"ס כ"י רק צ"ה"ס שקצ"ה החורה וכל מ"ע ש"ה"ג נשים פטורות, אל"ה שאילו כיו נשים הי"ב"ה שוקלים כ"ה מ"ס כ"ה ש"ס כ"ס שייכ"ה חיוב הקרבנות צבור אל"ה כ"ה ש"ס פטורות משקלים שפיר נסחפק כגרסק"ה ז"ל לומר דנשים פטורות מתפלת

ולע"ד אכתי אשפר לחלק מכבדים ולויים לנשים אעפ"י דא"י וא"י פטורות משקלים, דנ"ה דמלוח בקרבנות קרבנות הצבור ומלוח שקלים חרי ענייב כ"ס, דח"ה בקרבנות קרבנות הצבור רמיא על כל הצבור

בשם חובי הרי"ם ז"ל ותעשיית סח
 חסותם בהשקעות כי ר"ד קנה בראון ו
 דייטש ז"ל לתוך ע"פ דברי הרי"ם ז"ל
 ציומא ר"ג דלרנא דמפרש קרא דולא ו
 וברו כי צטון וברו לאזכרה שלא יקמיו ו
 ממלכה עשן אל שנה עליו ככתוב לש
 דדוקא כדכתוב בלשון מלוח עשה צטון ו
 עליו לעבד ע"ש שכתב כיון דליהא איה
 מכו צטון לממלכה עשן ממילא משמע שכ
 מטבד וברו חכ ברור עכ"ל (*), וכשהוא לפ
 כי"ג ככה במהשנה שגוי קודש כיון דלי
 אזכרה דלא יתש כמבואר בהרמב"ם
 פ"ח מפסוקי"ק דכל כמה ש ממע
 שאינה נכונה טובר בל"ת ממילא אל ו
 שנה ככתוב למב, אלא שנסתפק בגר
 ז"ל שם דלולי על מהשנה שלא לשמה לא ק
 אזכרת לא יתש [רק במהשנה חוץ לזו
 וכי"צ דפוסל את הקדש] והמיכתי ש
 כצ"ח דברי רש"י ז"ל רש זכחם שכתב אל
 לדגב מי שרי לשנויי דטובר בלא ית
 [אך בפרש"י ז"ל רש מנחות פ"ח דגב
 שרי לשנויי בא כתיב ואס זח שלמים קרי
 שחבא זכחה לשם שלמים וכבר כטור בגל
 שם בסחירות דברי רש"י ז"ל והאמרו
 פלגו בזה ט"ו סב"ק].
 והחת"ם ז"ל כשיב דולאי מהשנה של
 אינו באזכרת לא יתש למע
 הרמב"ם ז"ל שם רפ"ח מפסוקי"ק מ
 השמעה למדו שכלל דין ז' [לא יתש
 שלא יסוד הקדשים במהשנה שכו' ו
 לומר למעיל מוס בקדשים ע"ש וא"כ ז'

מ"ש בלומ"ג נשים פטורות, מ"ג שמו"ו כיו
 נשים חייבות בשקלים כי מנה הוכחה שגם
 הם שייכים בחיוב הקרנות לצד כיון
 שהם פטורות משקלים שפיר נסתפק
 בהרמב"ם ז"ל לומר דנשים פטורות מהפלה
 כמובנים וכמ"ל.
רע"ש בטמורי אור שלדל לומר דנשים
פטורות ממוסף משום דלחמת כל
 הפלה היא מלוח עשה שהזמ"ג וכה
 דמחויבות בהפלה מבואר בגמרא ברכות
 ד"ב ע"ב משום דרחמי נייכו, וקראי בברכות
 כי"ג כתבו בדרום דתפלת מוסף לאו רחמי
 נייכו אלא שנה ומש"כ א"ל להתפלל אומה
 דגב. וש"כ נדפס בעת אר"ח עם דעת חורב
 בגבות מהגאון מהרש"ם ז"ל ורליתי בס"י
 רפ"ו שהצ"ח משם בל"ח ברכות דכ"ו א'
 שכתב דנשים פטורות ממוסף מה"ע
 שכתבו בשם בטמ"א, וכתב בל"ח דמ"מ
 וכולות כן להתפלל לכו"ע. ושם הביא בשם
 כצ"ח דנשים פטורות מהפלה המוספין
מעט שאין שוקלות [אך כידוע פרענו
עובא על אמיתות הספר בש"ר] והמכרש"ם
 ז"ל בקי דל"כ בהיום ופחותים מכן כי
 ופטרו מהפלה כמוסף מה"ע דליום שוקלים
 וליון לעיון בספר בית יתק ס"ו, וש"מ
 מה"מ ח"ב סימן נ"ב. ש"כ הראני במ"ב סי'
 ק"ו סק"ד שהביא דברי בל"ח הר"ל והנה
 שבמג"ג פסק דחייבות ע"ש.

הלכות תפלה סימן קו

שט באר הגולה

ב תמידין סוף ו
מחלוקת תפלה ג שם
בגמרא כ ד שבת יא

חוץ מהמלוין את המת ישאין למטה (ג) צורך בהם, שאף-על-פי שהם חייבים בקריאת שמע פטורים (ג) מתפלה, יונשים ועבדים, שאף-על-פי שפטורים מקריאת שמע חייבים בתפלה, מפני (ו) שהיא מצות עשה שלא (ב) (ג) הזמן גרמא. וקטנים שהגיעו לחינוך חייבים (ה) לחנכם: ב *ימי שתורתו אומנותו (ו) כגון רשבי וחבריו, מפסיק (ג) (ו) לקריאת שמע

שערי תשובה

באר היטב

(ב) הז"ג. כי כ הרמב"ם דס"ל התפלה מ"ע דאורייתא היא דכתיב ולעבדו ככל לבבכם וגו', אך מדאורייתא די בפעם א' ביום ובכל נוסח שירצה, ולכן נהגו שרוב נשים אין מתפללות בתמידות משום דאומרים מיד בבוקר סמוך לנטילה איזה בקשה ומדאורייתא די כזה, ואפשר שגם החכמים לא חייבונו יותר. והרמב"ן סובר דתפלה מדרבנן היא וכי רוב הפוסקים. ועיין בפר"ח ובספר מגילת-אסתר ובספר לב שמה. ובסמ"ק כתב שמצוה להתפלל בעת צרה. ועיין תוס' דברכות דף כ: (ג) לחנכם. ומ"מ רשאי ליתן להם לאכול קודם התפלה, מ"א: (ג) לק"ש. וצריך לברך לפנייה ולאחריה, רמב"ם ס"ב. ואף שהפסיקו לק"ש חזורים ללימודם, האסור להם להתפלל כיון דכלא"ה אין מבטלין מלימודם אפילו רגע, וכ"מ מתוס' דשבת דף יא ע"א ב"ד"ה כגון רשבי וכו', ראל"כ לא

(ב) הז"ג. כי כ הרמב"ם דס"ל התפלה מ"ע דאורייתא היא דכתיב ולעבדו ככל לבבכם וגו', אך מדאורייתא די בפעם א' ביום ובכל נוסח שירצה, ולכן נהגו שרוב נשים אין מתפללות בתמידות משום דאומרים מיד בבוקר סמוך לנטילה איזה בקשה ומדאורייתא די כזה, ואפשר שגם החכמים לא חייבונו יותר. והרמב"ן סובר דתפלה מדרבנן היא וכי רוב הפוסקים. ועיין בפר"ח ובספר מגילת-אסתר ובספר לב שמה. ובסמ"ק כתב שמצוה להתפלל בעת צרה. ועיין תוס' דברכות דף כ: (ג) לחנכם. ומ"מ רשאי ליתן להם לאכול קודם התפלה, מ"א: (ג) לק"ש. וצריך לברך לפנייה ולאחריה, רמב"ם ס"ב. ואף שהפסיקו לק"ש חזורים ללימודם, האסור להם להתפלל כיון דכלא"ה אין מבטלין מלימודם אפילו רגע, וכ"מ מתוס' דשבת דף יא ע"א ב"ד"ה כגון רשבי וכו', ראל"כ לא

ביאור הלכה

משנה ברורה

שחבירו הוציאו בתפלתו אם יצא: ואף דלענין בעל-קרי אסור כשחבירו מוציאו בתפלתו (עי' ברכות כ' ע"ב בתר ד"ה כדאשכחן בסה"ד), אפשר דבעל-קרי חמיר טפי. ולענין שאר ברכות עיין לעיל בסימן צב במשנה ברורה סעיף-קטן ו. ועיין בפר"מגדים שכתב גס"ן שאלה אחרת כעין זה:

(ב) צורך בהם. רוצה לומר, שאינם מוכנים כלל לעזור בגשיאת המטה, דאי לאו הכי פטורין גם מקריאת שמע, וכדלעיל בסימן עב סעיף א, עיין שם: (ג) מתפלה. (ג) הואיל והיא מדברי סופרים; ועוד, (ג) שהיא בעמירה, ואין יכולין לשהות כל-כך, אבל קריאת שמע עיקר כוונתה ועמידתה אינה אלא בפסוק ראשון, ובקל יוכל לעמוד ולכוין. ואם (ד) עבר זמן תפלה על-ידי-זה, אין צריך להשלים בתפלה הסמוכה, כיון דכשעת חובתו היה פטור מן הדין, וכדלעיל בסוף סימן צג, עיין שם במשנה ברורה: (ד) שהיא מצות עשה וכו'. כל זה לדעת הרמב"ם שרק זמני התפלה הם מדברי סופרים, אבל עיקר מצות תפלה היא מן התורה. שנאמר 'ולעבדו ככל לבבכם', אילו עבודה שהיא בלב הוי אומר זו תפלה, אלא שאין לה נוסח ידוע מן התורה ויכול להתפלל בכל נוסח שירצה ובכל עת שירצה, ומשהתפלל פעם אחת ביום או כלילה יצא ידי חובתו מן התורה. וכתב המגן-אברהם, שעל-פי סברא זו נהגו רוב הנשים שאין מתפללין שמונה-עשרה בתמידות שחר וערב, לפי שאומרות מיד בבוקר סמוך לנטילה איזה בקשה, (ה) ומן התורה יוצאות כזה, ואפשר שאף חכמים לא חייבו יותר. אבל דעת הרמב"ן.

* מי שתורתו אומנותו וכו', אבל אנו מפסיקים. עיין סוליה רבה סימן ע שהאר"ך להשיג על הלבוש במה דפסק ראם יש לו שהות לקרות אחר גמר לימודו אינו צריך להפסיק אף כשהוא לומד ביחיד, וזהו האליה רבה כמה ראיות לזה מדברי הרמב"ם הר"ן והר"ה, ודברי הרמ"א שבהג"ה פירש בסימן קו דאיירי דוקא כשלומד עם אחרים. אכן לפי מה שכתב הפרי חרש בסימן ע סוף אות ג, עיין שם היטב, נדחו כל ראיותיו מן הר"ן והר"ה, הפרי חדש כתב שם, דהעיקר רביש שהות אין צריך לפסוק מתורה אף לקריאת שמע. ומדברי הגר"א בסוף סימן זה, לפי מה שביאר הדמשק-אליעזר את דבריו, משמע גס"ן דמסכים אף בקריאת שמע להרמ"א, ואפילו אם לומד ביחיד [אף דמתחלת דברי הגר"א מה שכתב דודאי לא גרע מסעודה משמע לכאורה היפך זה, מכל מקום יש ליישב דזה כוונתו במה שהוסיף להביא ראיה מירושלמי להוכיח דעוד יותר עריך מסעודה, ועל-כרחו לא פליגי רבנן על רבי שמעון אלא היכא דעל-ידי לימודו יתבטל לגמרי הקריאת שמע, דאי תימא דרבנן מחמירין אף כיש שהות, דלמא רק על זה פליגי רבי שמעון ולא היה מקשה הירושלמי מירי עיי"ש]. גם מה שכתב עוד

שעיקר מצות תפלה היא מדברי סופרים שהם אנשי כנסת הגדולה, שחקנו גגת ברכות על הסדר, להתפלל אותן שחרית ומנחה חובה וערבית רשות; ואף-על-פי שהיא מצות עשה מדברי סופרים שהזמן גרמא, והנשים פטורות מכל מצות עשה שהזמן גרמא אפילו מדברי סופרים, כגון קידוש הלבנה, אף-על-פי-כן חייבו אותן בתפלת שחרית ומנחה כמו אנשים, הואיל ותפלה היא בקשת רחמים, וכן עיקר. (ו) כי כן דעת רוב הפוסקים, וכן הכריע בספר שאגת-אריה, על-כן יש להזהיר לנשים שיתפללו שמונה-עשרה. ונכון גס"ן שיקבלו עליהן עול מלכות שמים, דהיינו שיאמרו על-כל-פנים 'שמע ישראל', כדאיתא בסימן ע, ויאמרו גס"ן ברכת 'אמת ויציב' כדי לסמוך גאולה לתפלה, כמו שכתב המגן-אברהם בסימן ע. וכל זה לענין שחרית ומנחה, (ו) אבל תפלת ערבית שהוא רשות, אף-על-פי שעכשיו כבר קבלוהו עליהם כל ישראל לחובה, מכל מקום הנשים לא קבלו עליהם ורובן אין מתפללין ערבית. ותפלת מוספין, בצל"ח כתב דפטורות, אבל בספר מגן-גבורים פסק דחייבות, עיין שם: (ה) לחנכם. להתפלל שמונה-עשרה ערב ובוקר. ומכל מקום (ס) רשאי ליתן להם לאכול קודם תפלת שחרית ואסור לענותם, כמו שכתוב בסימן רסט ושמן לענין להאכילם קודם קידוש: ב (ו) כגון רשבי. דהם (ט) לא היו עוסקים כלל במלאכתם (י) ואין מבטלין מלימודם אפילו רגע, אבל אנו שמפסיקין מדברי-תורה למלאכתנו, כל-שכן שנפסיק לתפלה: (ז) לקריאת שמע. מפני (י"א) שהיא דאורייתא, מה שאין כן לתפלה דהיא דרבנן. ואף אם נסבור דהיא דבר-תורה, (י"ב) מכל מקום מן התורה אין לה זמן קבוע ודי בפעם אחת ביום וכנ"ל. וכשקורא קריאת שמע (י"ג) יקראנה עם ברכותיה, ואחר-כך יחזור ללימודו ולא יתפלל. (י"ד) ואף שצריך לבטל ולהפסיק לימודו לעשיית כל המצוות אפילו של דברי סופרים, דהלומד ואינו מקיים נח לו שלא נברא, מכל מקום תפלה הואיל ואינה אלא בקשת רחמים קילא משאר מצוות לגבי אנשים כאלו שאינם מבטלים מלימודם

שער הציון

(ג) רש"י וט"ו: (ג) מגן-אברהם (ד) פרי-מגדים לדעת הר"ש. ואף דלחט"ו צריך לזשלים, כבר פסקו כל האחרונים לעיל בסוף סימן צג דלא כט"ו: (ה) הפרי-מגדים והמגן-גבורים מפסקים כזה, וגם מה שכתב ואפשר וכו' סותר לדברי עצמו בסימן ע סעיף-קטן א: (ו) מגן-אברהם: (ז) מגן-אברהם בסימן רצט ופרי-מגדים הגר"ו: (ח) מגן-אברהם: (ט) גמרא: (י) מגן-אברהם: (יא) לבוש: (י"ב) ירושלמי פ"א דברכות ופרי-מגדים: (י"ג) מגן-אברהם: (י"ד) מגן-גבורים ורש"א: